

2025-02-03

YTTRANDE

Nacka kommun Dnr: KFKS-2024-01142

Remitteringsinstans Dnr: Ju2024/02233

Yttrande över remiss - Utökade registerkontroller vid anställning i kommun (Ds 2024:24)

Yttrande till Regeringskansliet

Inledningsvis kan konstateras att Nacka kommun ser behov av skarpa förslag för att ge kommunerna möjlighet att bakgrundkontrollera anställda och personer som erbjuds anställning eller uppdrag. Kommunerna behöver effektiva verktyg för att skydda utsatta grupper samt för att stoppa infiltration från organiserad brottslighet. Det är positivt att det föreslås ett förtydligande kring kommuners möjlighet till registerkontroller och att fler verksamheter omfattas av lagstöd än vad som gäller idag.

Utredningens förslag är däremot inte tillräckliga för att kommunerna ska kunna ge skydd till samtliga utsatta för grupper samt stoppa infiltration från organiserad verksamhet. Utdrag från registerkontroller är enbart ett av flera verktyg i en bakgrundskontroll av anställda och uppdragstagare i kommunen. Registerkontroll är inte tillräcklig för en bedömning huruvida en person är lämplig eller inte för ett uppdrag. När det gäller möjliggörare och kopplingar till sådana så hittas dessa oftast först efter en omfattande bakgrundskontroll, där registerkontroll är en del. Då bakgrundskontroller hela tiden måste vägas mot den enskildes integritetsintresse innebär det flera juridiska svårigheter. Det finns behov av att regeringen återkommer med fler skarpa verktyg för att ge kommunerna utökade förutsättningar att göra bakgrundskontroller.

Utöver utökade bakgrundskontroller behöver även kommunerna ges förutsättningar att kunna göra förnyade och löpande kontroller av redan befintligt anställda. Det är en brist att utredningens förslag inte omfattar detta. Nacka kommun utvecklar denna synpunkt under avsnittet - *Övervägande angående registerkontroller under pågående anställning (kap.10)*.

Nedan framgår Nacka kommuns synpunkter utifrån förslagen i utredningen per kapitel i utredningen.

Registerkontroll vid arbete med äldre och personer med funktionsnedsättning (kap 7)

Nacka kommun tillstyrker utredningens förslag om registerkontroll vid arbete med äldre och personer med funktionsnedsättning. Utifrån dessa gruppers skyddsbehov finns det starka skäl till att införa ett författningsstöd så att kommunerna kan göra registerkontroll av den som erbjuds anställning eller på annan liknande grund erbjuds eller tilldelas uppgifter för att utföra vissa insatser i hemmet åt äldre eller personer med funktionsnedsättning.

Utökade uppgifter vid registerkontroll inför arbete med barn (kap. 8)

Nacka kommun tillstyrker utredningens förslag om utökade uppgifter vid registerkontroll inför arbete med barn i sin helhet. Utifrån samhällsutvecklingen med bland annat gängkriminalitet, dels att vissa gärningar har kriminaliserats, finns starka skäl till att fler uppgifter ska omfattas av en registerkontroll som görs med stöd av lagen om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder och lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Av samma anledning är det positivt att en kontroll även förslås göras mot misstankeregistret avseende samma brottskategorier för vilka åtal har väckts samt att utdragen inte bör vara äldre än sex månader när de visas upp.

Registerkontroll i syfte att upprätthålla ett verksamhetsskydd (kap 9)

Nacka kommun tillstyrker utredningens förslag om registerkontroll i syfte att upprätthålla ett verksamhetsskydd. För att kommunerna ska kunna avgöra om en befattning utgörs av en kritisk befattning måste kommunen ha en tydlig och uppdaterad bild av verksamheten och dess sårbarheter samt vilka tjänster som inverkar på dessa (verksamhets- och befattningsanalys). För att underlätta detta arbete och skapa en effektiv hantering i kommunerna efterfrågas dock mer vägledning vad gäller bedömningen av vad som ska anses utgöra kritiska befattningar.

I likhet med vad som framhållits ovan är det viktigt att betona att registerkontrollen enbart utgör en del i en rekrytering. För aktuella befattningar bör en registerkontroll kompletteras med en säkerhetsintervju, även om det inte behöver regleras av lag att detta bör ske.

Övervägande angående registerkontroller under pågående anställning (kap. 10)

Av utredningen framgår att det utifrån en integritetsavvägning inte bedöms kunna motiveras att införa en reglering som ger kommunala arbetsgivare rätt att regelmässigt göra förnyade eller löpande registerkontroller under pågående anställning. Utredningen framhåller att det idag finns juridiska hinder mot att genomföra löpande registerkontroller av anställda utifrån arbetsrätten och integritetslagstiftningen. Nacka kommun bedömer att utredningens avvägning behöver vidgas. Skyddsbehovet för enskilda barn, elever, äldre och funktionsnedsatta måste vägas mot enskildas rättigheter utifrån arbetsrätten och integritetslagstiftningen. Skyddet för nämnda grupper måste

anses väga tungt då det rör sig om särskilt utsatta grupper i samhället. Detta perspektiv är inte tillräckligt belyst i utredningen. Nacka kommun bedömer även att utredningen inte heller gör en tillräcklig avvägning kring riskerna som finns med kriminell infiltration inom kommunerna som slutligen riskerar påverka den kommunala demokratin. Kommunerna måste få effektiva medel för säkerställa att skattemedel går dit det ska. Detta inte minst för att säkerställa rättssäkerheten för medborgarna och kommunens möjlighet att fortsatt finansiera tjänster av hög kvalitet trots framtida välfärdsutmaningar.

Utifrån ett valfrihetsperspektiv väljer många kommuner att erbjuda välfärdstjänster inom ramen för olika valfrihetssystem. I Nacka kommun finns cirka 650 aktörer, så kallade anordnare, som tillhandahåller olika välfärdstjänster inom 20 olika kundval (exempelvis hemtjänst, kulturskola, arbetsmarknadsinsats och förskola). I utredningen (sida 205) anges skälen för bedömningen av att inte föreslå något förslag om löpande eller uppföljande kontroller av anställda. Det anges bland annat att information om brottslighet eller brottslighet som har ett direkt samband med anställningen i många fall torde komma arbetsgivaren till del även utan löpande kontroller mot belastnings- och misstankekontroller. Nacka kommun bedömer att utredningen endast utgår från kommuner som organiserar välfärdstjänster i egen regi. Då många kommuner, däribland Nacka, ger Nackaborna möjlighet att själv välja anordnare av en viss tjänst så innebär det att kommunen inte är arbetsgivare för all den personal som arbetar med välfärdstjänster till medborgarna. Nacka kommun styr utförandet av tjänster inom kundvalet genom att ställa krav på anordnaren i så kallade auktorisationsvillkor. Utredningen saknar detta perspektiv och det finns därtill behov av att lagstiftningen även möjliggör registerkontroll av anställda hos privata aktörer som utför välfärdstjänster på uppdrag av kommunen.

Mats Gerdau
Ordförande
Kommunstyrelsen

Victor Kilén
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret